

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Academic administration model of school administrators

in the western region under office of the basic education commission

ไอลวรรค์ บุญสังข์ (Aisawan Boonsang)¹ นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ (Nitwadee Jirarotephinyo)²

สมศักดิ์ จันทอง (Somsak Chanphong)³

Received: October 11, 2025

Revised: October 26, 2025

Accepted: October 29, 2025

¹ Corresponding author, Email: aisawanpongpha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนา และ 3) หาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบวิจัยเป็นแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ขั้นตอนการวิจัยดังนี้ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากองค์ความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 306 คน

ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพื้นฐาน และสถิติอนุมาน ส่วนระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากองค์ความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 12 องค์ประกอบ 84 ตัวบ่งชี้ 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และควรมีการพัฒนาใน 7 ประเด็น 3) แนวทางในการพัฒนารูปแบบบริหารวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Doctor of Education Program, Bangkokthonburi University.

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Education, Bangkokthonburi University

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรกำหนดแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การบูรณาการข้ามศาสตร์ และการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มาใช้ 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนาระบบนิเทศภายในที่เน้นการมีส่วนร่วม ใช้วิธีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการนิเทศเชิงพัฒนา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ต้องส่งเสริมการสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และใช้ข้อมูลจากการประเมินมาวางแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารงานวิชาการ
สถานศึกษาในภาคตะวันตก สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน

Abstract

The research objectives were: 1) to determine components and appropriate indicators for academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission; 2) to develop academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission, and determine the administrative issues that should be developed; and 3) to examine the guidelines for development of academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission. This research used a mixed methodology consisting of qualitative and quantitative research. The research procedures have been conducted; 1) qualitative research conducting from review of literature, related researches, and semi structured interview of qualified experts in academic administration, as well as content analysis was

employed; 2) quantitative research conducting from samples of 306 private school administrators in academic administration, obtained by stratified sampling method, the instrument used for data collection was a five rating scale questionnaire, the statistics used for data analysis were descriptive, and inferential statistics; and 3) qualitative research conducting from 12 qualified experts of academic administration affairs in Western Region under Office of the Basic Education Commission, semi-structured interview form was used to collect data and content analysis was employed.

The research findings were revealed as follows: 1) The components and appropriate indicators for academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission, consist of 12 components, totaling 84 indicators; 2) The academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission that has been developed a total of seven components in order; development of learning processes; educational supervision; development of internal quality assurance systems; educational guidance; measurement; evaluation and transfer of experience, development of educational curriculum; development of media use, innovation and educational technology, also should be developed in 7 issues. 3) The guidelines for development of academic administration model of school administrators in the Western Region under Office of the Basic Education Commission were found as follows; 1) In the development of the curriculum, educational institutions should establish guidelines to promote student-centered learning by utilizing diverse teaching techniques, cross-disciplinary integration, and active learning. 2) In the development of the learning process,

internal supervision systems should be developed that emphasize participation, employing the Kalyanamitra supervision method and developmental supervision. 3) In the measurement, evaluation, and transfer of academic results, the creation of a clear monitoring and evaluation system must be promoted, quality indicators consistent with educational standards must be established, and data from the evaluations must be used to systematically plan the development of the educational institution.

Keywords: Academic administration model, School administrators in the Western Region, Office of the Basic Education Commission

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และจากปัญหาการบริหารที่ยังขาดประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนโดยรวม เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางการบริหารงานวิชาการ ภายใต้ขอบข่ายงานบริหารวิชาการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่มั่นคง มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างยั่งยืน ตามบริบทของสถานศึกษาผู้บริหารต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การมีศักยภาพในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เครื่องมือสอดแทรกเพื่อให้การบริหารสัมฤทธิ์ผล ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ที่ซับซ้อน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นที่พึงพอใจของครูผู้ปกครอง ชุมชน ในท้องถิ่น มีการบริหารงานแบบเป็นทีมเพื่อผลักดันบุคลากรในโรงเรียนให้มีความร่วมมือประกอบกิจกรรมทุกอย่างด้วยความเต็มใจและรักที่จะทำ หมวด 6 มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับทั้งภายในและภายนอก โดยสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ประเมินคุณภาพในมาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 ว่าต้องมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้มาตรฐานต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมการแสดงความสามารถอย่างมากมายของผู้นำต่อพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งผู้นำที่เป็นผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งตามนัยนี้ภาวะผู้นำทางวิชาการแยกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ 3) การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน (Cunningham & Cordeiro, 2003) รวมทั้งการมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การนิเทศการสอนการพัฒนาบุคลากรและมีกระบวนการดำเนินการประเมินผลตามมาตรฐานของหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมคุณภาพการศึกษา (Drago-Severson, 2004)

การบริหารและการจัดการที่ดีต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ครู ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ใหม่ที่จะเป็นการพัฒนาตัวครูและส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนนั้น Ruff and Shoho (2005) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เข้าใจ เข้าถึง และมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถนำผลที่ได้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ และในการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นทำได้หลายรูปแบบ หลายวิธีการ ที่จะยกระดับคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ทั้งระบบจากการศึกษาของ Yates (2000), Supovitz and Poglinco (2001), Williams (2004), and Alig-Mielcarek and Hoy (2005) พบว่า ความเป็นผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอน โดยผู้บริหารควรแสดงออกให้ครูรับรู้ถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าและยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในปัจจุบัน ซึ่งจากการรายงานผลการศึกษาดังได้กล่าวมา ก็พบว่าการจัดการศึกษาของไทยยังอยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ และจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งในด้านระบบ รูปแบบ ความรู้ความคิดและทักษะความสามารถคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด โดยมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 446 โรงเรียน จังหวัดตาก จำนวน 253 โรงเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 228 โรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 240 โรงเรียน จังหวัดราชบุรี จำนวน 350 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,517 โรงเรียน และจากผลวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 จำแนกตามภูมิภาค พบว่า วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่ จัดอยู่ในอันดับที่ 4 จากคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยจะเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา

ระยะที่ 3 การหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ที่ควรมีการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

รูปแบบวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ทางด้านบริหารการศึกษา เพื่อกำหนด

กรอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่เหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรก ได้แก่ ตำรา และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาใช้ศึกษา อีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษา ได้เจาะจงเลือกมาศึกษาเช่นเดียวกัน จำนวน 7 คน จากอาจารย์มหาวิทยาลัย และจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประสบการณ์สูงในการบริหารงานวิชาการมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องที่เป็นตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารงานวิชาการ โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความตรงจากคณะกรรมการที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ภายใต้การควบคุม ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะ เช่น การบันทึกข้อมูล การนำข้อมูลบันทึกลงใน Table matrix และการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของ Secondary data โดยผ่านทางช่องทางห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ต่างๆ ฐานข้อมูลงานวิจัยจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ส่วนที่เป็น Primary data จากองค์ความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางออนไลน์จากการติดต่อนัดหมายล่วงหน้าแบบไม่เป็นทางการ และมีหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะศึกษาศาสตร์ ส่งให้ภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาจัดกระทำด้วยวิธีการทางวิจัยคุณภาพ หรือการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อแยกแยะและจัดหมวดหมู่ ตามลักษณะของข้อมูลที่มีการลงรอยกัน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา

รูปแบบวิจัย ใช้แบบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงพรรณนาความ โดยนำกรอบองค์ประกอบและตัวแปรที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำผลไปพัฒนาต่อเป็นรูปแบบ และศึกษาหาประเด็นการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบเขตและเป้าหมายหลักในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่กำกับ ติดตามและดูแลงานวิชาการ สถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี รวมหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) เป็นประชากรทั้งหมด 1,517 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน โดยการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) แล้วนำมาสุ่มอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ที่	สถานศึกษา ในจังหวัด	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1	กาญจนบุรี	446	90
2	ตาก	253	51
3	ประจวบคีรีขันธ์	228	46
4	เพชรบุรี	240	48
5	ราชบุรี	350	71
รวม		1,517	306

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ตามที่ได้สุ่มไว้ โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามการรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม

2) การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าคะแนน IOC ของแต่ละข้อคำถามระหว่าง 0.60 – 1.00 และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับ ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient: α) เท่ากับ .962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและให้คำแนะนำการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

2) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ ขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อทดลองเครื่องมือวิจัย

3) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4) ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยส่งแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา

ในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 306 ฉบับ โดยใช้ Google form ผ่านทางออนไลน์ ส่วนบางแห่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยเดินทางไปที่โรงเรียนโดยตรง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด มาตรวจสอบแยกแยะเฉพาะที่สมบูรณ์ และจัดทำรหัส เตรียมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ

1) สถิติพื้นฐาน (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าตัวกลางเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา

2) สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ one sample t-test เพื่อประเมินค่าตัวแปรที่สังเกตได้กับเกณฑ์ Point criteria ที่กำหนด

ระยะที่ 3 การหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ควรมีการพัฒนา

รูปแบบวิจัย ใช้แบบวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ ประสพการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบริหารงานวิชาการ นำผลการวิจัยที่ได้ในระยะที่ 2 มายืนยันรูปแบบ และให้ความคิดเห็นในบางประเด็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารงานสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้วิจัยได้เลือกมาแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน เพื่อให้ความคิดเห็นในการยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาได้จากการวิจัยในระยะที่ 2 และให้แนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นที่ควรมีการปรับปรุงและพัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกมีคุณสมบัติ คือ

เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือเป็นผู้มีประสบการณ์สูงเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ประสบการณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัย ในระยะที่ 2 ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเด็นการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพิจารณา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาการบริหารในประเด็นที่ควรมีการพัฒนารวมทั้งการเข้าร่วมสัมมนา

2. ผู้วิจัยส่งผลการวิจัยระยะที่ 2 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเด็นการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 12 คน พิจารณาล่วงหน้า พร้อมนัดหมายวันเวลาในการเข้าร่วมสัมมนา

3. ผู้วิจัยจัดทีมงานเป็นผู้ช่วยในการจดบันทึกข้อมูล จากการสัมภาษณ์ประสบการณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้การควบคุม ให้คำแนะนำจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำด้วยวิธีการทางวิจัยคุณภาพ หรือการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อ

ปรับปรุงและสรุปรูปแบบการบริหารงานวิชาการ และแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารในประเด็นที่ควรพัฒนา

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา ซึ่งต้องมุ่งเน้นความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ สนับสนุนครูและนักเรียนให้ใช้สื่อดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ และนวัตกรรมการเรียนรู้ นำทรัพยากรชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับหลักสูตร เพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ มีเวทีแสดงออก และมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมการสอนและใช้การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพ และใช้การประเมินที่หลากหลาย มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนมากกว่าการวัดผลเพียงผลสัมฤทธิ์

2) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรจัดระบบนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร พัฒนาครูให้มีมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) และใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดตามและสะท้อนผลการสอน

3) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรสร้างระบบติดตาม ตรวจสอบ และ

ประเมินผลที่ชัดเจน โปร่งใส และมีการมีส่วนร่วม นำข้อมูลจากการประเมินภายในมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาของชาติ และของสถานศึกษาเข้ากับการดำเนินงานจริง

4) ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารควรจัดระบบการแนะแนวที่ตอบสนองความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ประสานงานกับชุมชน และสถานประกอบการ เพื่อแนะแนวอาชีพที่ตรงกับบริบทท้องถิ่น และใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ และความต้องการตลาดแรงงานประกอบการแนะแนว

5) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการประเมินผลที่หลากหลาย เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา จัดทำแนวทางการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากระบบและตามอัธยาศัย และส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนประกอบการประเมิน

6) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และเศรษฐกิจท้องถิ่น บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้เชิงโครงการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตร

7) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัย เหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและนักเรียน เพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัลและคลังสื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยอาศัยองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์สูงทางด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก จำนวน 12 ท่าน พบว่า ประเด็นและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก ควรมีการพัฒนา ประเด็นหลักได้แก่

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การบูรณาการข้ามศาสตร์ และการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบนิเทศภายในที่เน้นการมีส่วนร่วม ใช้วิธีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและการนิเทศเชิงพัฒนา เพื่อติดตามและปรับปรุงการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทั้งในเชิงกระบวนการและผลลัพธ์

3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารต้องส่งเสริมการสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และใช้ข้อมูลจากการประเมินมาวางแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาคตะวันตกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. การวางแผนและกำหนดเป้าหมายชัดเจน การกำหนดเป้าหมายวิชาการ ตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการประจำปี และใช้ข้อมูลเชิงสถิติและผลประเมินนักเรียนเป็นฐานการตัดสินใจ

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร จัดอบรม การโค้ชชิ่ง และเวิร์กช็อป ให้ครูและผู้บริหาร และส่งเสริมวัฒนธรรมการสอน การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาหลักสูตร

3. การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล นำระบบสารสนเทศและแพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ในการติดตามผลและบริหารงานวิชาการ และส่งเสริมการสร้างสื่อการเรียนการสอนดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้

4. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ประสานงานกับสถานศึกษาอื่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานภายนอก และชุมชน และแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร และกิจกรรมวิชาการร่วมกัน

5. การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และปรับปรุงแผนและแนวทางการบริหารงานวิชาการอย่างยืดหยุ่น และทันต่อสถานการณ์

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของภูมิภาค โดยองค์ประกอบทั้ง 12 ประการ ล้วนมีความสำคัญ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้เป็นฐานสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และตลาดแรงงานในพื้นที่ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนประสบการณ์เป็นเครื่องมือสะท้อนคุณภาพผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ขณะที่การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีทิศทางและมีหลักฐานรองรับ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ที่หลากหลายและทันสมัย การนิเทศการศึกษาและการแนะแนวมีบทบาทในการสนับสนุนครูและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ขณะเดียวกันการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในช่วยสร้างความเชื่อมั่นและมาตรฐานการจัดการศึกษา ส่วนการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น รวมทั้งการสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการขยายผลลัพธ์ทางการศึกษาออกไปสู่สังคมในวงกว้าง ดังนั้น องค์ประกอบทั้ง 12 ประการจึงเป็นโครงสร้างที่ครอบคลุมและเหมาะสมต่อการบริหารงานวิชาการในภาคตะวันตก เพราะไม่เพียงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ยังส่งเสริมความสัมพันธ

ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและสังคม ทำให้การศึกษาในภูมิภาคนี้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีคุณภาพ ยั่งยืน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กังวาน อุตมะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ภาคกลาง ตอนล่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ จันทรสม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก และกำหนดประเด็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 4) ด้านการแนะแนวการศึกษา 5) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ 6) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างรอบด้าน เริ่มตั้งแต่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การนิเทศเพื่อสนับสนุนครูอย่างต่อเนื่อง การสร้างระบบประกันคุณภาพที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การแนะแนวเพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริง การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ตลอดจนการนำสื่อและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มโอกาสและประสิทธิภาพการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้ช่วยให้สถานศึกษาในภาคตะวันตกสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาภรณ์ สร้อยคำ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ 8 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการวิจัยและการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินา จันทรประเสริฐ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ประกอบด้วย องค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนด้านวิชาการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การวัดผลและประเมินผล 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 7) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยสร้างระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย สนับสนุนครูผ่านการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการประเมินและรับรองคุณภาพที่ตรวจสอบได้ รวมถึงการแนะแนวที่ช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตและการตัดสินใจของผู้เรียน อีกทั้งยังสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและตลาดแรงงาน พร้อมทั้งพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ

แนวทางดังกล่าวจึงเหมาะสมต่อการยกระดับคุณภาพ การศึกษาของภาคตะวันตกให้ก้าวทันการพัฒนาในระดับชาติและนานาชาติ แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการดังกล่าว เน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการศึกษา ในภาคตะวันตกให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ มีพร และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2560) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีดังนี้ 1) พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรจัดประชุมวางแผนการนิเทศการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน สถานศึกษา และนาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสรุปผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราภรณ์ คล้ายแก้ว (2561) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา พัฒนาการกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์ สร้างเครือข่ายการนิเทศการศึกษา และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงนภา เตปา (2562) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงาน วิชาการจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีใน 5 ด้าน มีดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการวางแผนพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมครูให้มีความรู้ในการ วิเคราะห์หลักสูตร และควรให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม

ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิควิธีการการสอนที่เน้นผู้เรียน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ในการวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง ด้วยวิธีที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริมครูให้พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีความเหมาะสมตรงกับความต้องการของครูและผู้เรียน ด้านการนิเทศการศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย และสนับสนุนกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน

1.2 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรจัดให้มีระบบนิเทศที่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การนิเทศเชิงพัฒนา และการใช้ข้อมูลสะท้อนผลการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายใน แนะนำให้สร้างระบบประเมินตนเอง และติดตามผลที่ชัดเจน ใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพที่วัดผลได้จริง พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาตามข้อมูลเพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มั่นคง

1.4 ด้านการแนะแนวการศึกษา ควรพัฒนาระบบแนะแนวที่ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ รวมทั้งใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของตน

1.5 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนประสบการณ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนการประเมินที่หลากหลาย ยุติธรรม และโปร่งใส พร้อมทั้งสร้างระบบ

เทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับตามศักยภาพ

1.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมการปรับปรุงหลักสูตรที่ยืดหยุ่น บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้สมัยใหม่ และทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน

1.7 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรผลักดันการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ทั้งสื่อมัลติมีเดีย แพลตฟอร์มดิจิทัล และสื่อสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ รวมถึงการศึกษาข้ามภูมิภาคเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2.2 นำผลการวิจัยไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษา เพื่อติดตามผลลัพธ์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ศึกษาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนโยบายการศึกษาใหม่ ๆ มาเป็นปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงติดตาม (Longitudinal study) เพื่อตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการต่อคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กั้ววาน อุตมะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ภาคกลางตอนล่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [ปริญญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี].
- ชุตินา จันทรประเสริฐ. (2563). รูปแบบความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา [ปริญญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี].
- ดวงนภา เตป้า. (2562). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- ภัทราภรณ์ คล้ายแก้ว. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- วิภาภรณ์ สร้อยคำ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฐ์บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สุวัฒน์ มีพร, และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 (น. 2953–2964).
- อภิวัดน์ จันทรสม. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- Alig-Mielcarek, J. M., & Hoy, W. K. (2005). Instructional leadership: Its nature, meaning, and influence. In W. K. Hoy & C. G. Miskel (Eds.), *Educational leadership and reform* (pp. 29–51). Information Age Publishing.
- Cunningham, W. G., & Cordeiro, P. A. (2003). *Educational leadership: A problem-based approach*. Allyn & Bacon.
- Drago-Severson, E. (2004). *Becoming adult learners: Principles and practices for effective development*. Teachers College Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Ruff, W. G., & Shoho, A. R. (2005). Understanding instructional leadership through the mental models of three elementary school principals. *Educational Administration Quarterly*, 41(3), 554–577. <https://doi.org/10.1177/0013161X04269621>
- Supovitz, J. A., & Poglinco, S. M. (2001). Instructional leadership and the school principal: A passing fancy that refuses to fade away. *Leadership and Policy in Schools*, 1, 221–249.
- Williams, S. L. (2004). *A meta-analysis of the effectiveness of distance education in allied health science programs* [Doctoral dissertation, University of Cincinnati]. OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center. http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=fucin1085017370

Yates, P. (2000). *Instructional leadership behaviors of principals and the effects of a balanced beginning reading program in exemplary elementary schools in Northeast North Carolina* [Doctoral dissertation, Regent University].